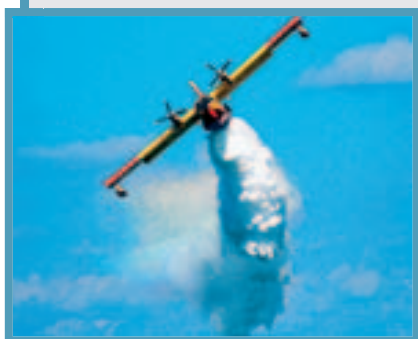




# Εθνικός μηχανισμός πολιτικής προστασίας

Του Αστυνομίου Α' Αθανασίου Κοκκαλάκη  
Εκπρόσωπου Τύπου Ελληνικής Αστυνομίας



Τα τελευταία χρόνια, όλο και περισσότερο, εμφανίζονται μείζονες ή και ακραίες έκτακτες ανάγκες σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο που απαιτούν οργανωμένες και συντονισμένες ενέργειες, προγραμματισμένες δράσεις, επιχειρησιακή επάρκεια, διοικητική μέριμνα, καθώς και τη συμμετοχή όλων μας. Δημόσιων και Ιδιωτικών φορέων, νομικών ή φυσικών προσώπων. Αυτό έρχεται να καλύψει ο Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας της χώρας.

Ο Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας της χώρας μας είναι σχετικά πρόσφατος. Μόλις το 1995 έγινε η πρώτη επίσημη θεσμοθετημένη προσπάθεια για την οργάνωσή του. Τότε εμφανίστηκε ο όρος «πολιτική προστασία» και αντίστοιχα «Δυνάμεις Πολιτικής Προστασίας». Τότε εκδόθηκε ο πρώτος νόμος ίδρυσης και σύστασης ενός οργάνου που είχε σκοπό να σχεδιάσει το πλαίσιο οργάνωσης του εθνικού μηχανισμού πρόληψης, αντίδρασης και αντιμετώπισης φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών, καθώς και άλλων καταστροφών με την αξιοποίηση όλων των δημόσιων και ιδιωτικών μέσων, καθώς και του ανθρώπινου δυναμικού. Τότε τέθηκαν τα πρώτα θέματα να ορισθούν τα φαινόμενα και τις καταστροφές, να ορίσουμε τα πρώτα ποιοτικά χαρακτηριστικά έντασης και έκτασης αυτών και με βάση αυτά να καθιερώσουμε επίπεδα κλιμάκωσης της αντίδρασης του μηχανισμού, καθώς και όργανα διαχείρισης σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Έκτοτε έγιναν πολλά βήματα και σήμερα βρίσκονται σε εξέλιξη αρκετές σημαντικές πρωτοβουλίες εκ μέρους των αρμοδίων οργάνων για την βελτιστοποίηση του μηχανισμού πολιτικής προστασίας. Ας τα πάρουμε με τη σειρά.

## Ποιο είναι το πλαίσιο του όρου Πολιτική Προστασία

Πολιτική Προστασία, με την ευρεία έννοια, νοούνται όλες οι διαδικασίες σχεδιασμού σχεδίων και προγραμμάτων πρό-

ληψης ανά κατηγορία κινδύνου, οργάνωσης του μηχανισμού ανταπόκρισης με ανθρώπινο δυναμικό και μέσα από όλο το φάσμα των πόρων, προγραμματισμού δράσεων σύμφωνα με χρονοδιαγράμματα και την περιοδικότητα των δράσεων αυτών, με σκοπό την ετοιμότητα και την οργανωμένη αντίδραση και ανταπόκριση όταν οι κίνδυνοι εμφανισθούν ως έκτακτες ανάγκες κατά τη διάρκεια ειρηνικής περιόδου.

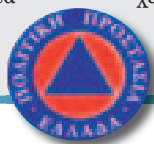
Σκοπός της πολιτικής προστασίας είναι η προστασία της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας, της υγείας και της περιουσίας κάθε πολίτη από κινδύνους που προέρχονται από τη φύση, την τεχνολογία, τον ανθρώπινο παράγοντα και προκαλούν ή δύνανται να προκαλέσουν καταστροφές. Επίσης η προστασία, από τους ίδιους κινδύνους, των πλουτοπαραγωγικών πηγών και υποδομών της χώρας, του περιβάλλοντος, καθώς και των πολιτιστικών υλικών, των αγαθών και της μεγάλης κληρονομιάς της χώρας μας.

Στόχος των δράσεων της πολιτικής προστασίας είναι η ελαχιστοποίηση των συνεπειών, καθώς και η ταχεία και εύρυθμη αποκατάσταση αυτών, σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

## Πολιτική προστασία και πολιτική σχεδίαση εκτάκτου ανάγκης

Η σχεδίαση των μέτρων πολιτικής προστασίας δεν πρέπει να συγχέεται με την πολιτική σχεδίαση εκτάκτου ανάγκης.

Η πολιτική προστασία αφορά όλο το φάσμα των μέτρων



που λαμβάνονται από τους αρμόδιους φορείς και τις δυνάμεις πολιτικής προστασίας για την αντιμετώπιση εσωτερικών κινδύνων που προκαλούν ή δύνανται να προκαλέσουν καταστροφές σε ειρηνική περίοδο με εποπεύδων φορέα το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη.

Η πολιτική σχεδίαση εκτάκτου ανάγκης αφορά όλο το φάσμα των μέτρων που λαμβάνονται από τους αρμόδιους φορείς και τις πολιτικές δυνάμεις σε ειρηνική περίοδο για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης από εξωτερικούς κινδύνους της χώρας και κυρίως για την αντιμετώπιση αναγκών Εθνικής Αμυνας της χώρας, με εποπεύδων φορέα το υπουργείο Εθνικής Αμύνης.

Σταθμός μπορεί να χαρακτηριστεί το έτος 2002, με την έκδοση του βασικού θεσμικού πλαισίου της πολιτικής προστασίας, που για πρώτη φορά γίνεται ρητή θεσμική διαφοροποίηση μεταξύ ειρηνικής και εμπόλεμης περιόδου.

#### Ποιο το πεδίο δράσης της πολιτικής προστασίας

Τα μέτρα πολιτικής προστασίας που σχεδιάζονται και λαμβάνονται περιλαμβάνουν όλη την ελληνική επικράτεια, δηλαδή το χερσαίο, θαλάσσιο και εναέριο χώρο της χώρας. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση του σχεδίου προβλέπει, δηλαδή, την απελευθέρωση των αντίστοιχων μηχανισμών πρόληψης, ετοιμότητας και αντίδρασης.

Για παράδειγμα, αν έχουμε ρύπανση μιας θαλάσσιας περιοχής ο μηχανισμός προβλέπει ως βασικό επιχειρησιακό φορέα τις τοπικές Δυνάμεις του Λιμενικού Σώματος με την υποστήριξη των λοιπών δυνάμεων πολιτικής προστασίας και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και σχετικών δημόσιων ή ιδιωτικών παραγόντων της τοπικής κοινωνίας, εκτός και αν ξεφύγει από το έλεγχό της οπότε θα ενεργοποιηθούν αντίστοιχοι αλλά μεγαλύτεροι σχηματισμοί από την ευρύτερη γεωγραφική περιφέρεια ή σε εθνικό επίπεδο.

Αν αντίστοιχα, σε χερσαίο χώρο, έχουμε μια μεγάλη φυσική καταστροφή, όπως λ.χ. μια πλημμύρα, ο μηχανισμός προβλέπει ως βασικό επιχειρησιακό φορέα τις τοπικές Δυνάμεις του Πυροσβεστικού Σώματος με την υποστήριξη των ίδιων φορέων πολιτικής προστασίας σε συγκεκριμένα έργα, εκτός και αν η καταστροφή είναι μεγάλη και απαιτείται να ενεργοποιηθούν μεγαλύτεροι σχηματισμοί σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

#### Ποιος είναι ο αρμόδιος Εθνικός Φορέας Πολιτικής Προστασίας

Στη χώρα μας τα θέματα πολιτικής προστασίας υπάγονται, από οργανώσεως αυτού του τομέα το έτος 1995, στην αρμοδιότητα της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, η οποία υπάγεται στο νέο ενιαίο πλέον Υπουργείο Εσωτερικών.

Η ΓΓΠΠ, όπως είναι γνωστή στο ευρύ κοινό, αποτελεί επιτελικό συντονιστικό Όργανο, τόσο σε επίπεδο «πρόληψης/αποτροπής» όσο και σε επίπεδο «προετοιμασίας/αντίδρασης/αντιμετώπισης/ αποκατάστασης».

Σύμφωνα με τις τελευταίες ρυθμίσεις του θεσμικού πλαισίου οργάνωσης της ΓΓΠΠ, αποστολή της είναι η μελέτη, ο σχεδιασμός,

η οργάνωση και ο συντονισμός της πολιτικής της χώρας σε θέματα πρόληψης, ενημέρωσης, αντιμετώπισης και αποκατάστασης φυσικών, τεχνολογικών ή άλλων καταστροφών καθώς και ο συντονισμός των ενεργειών του δημόσιου και ιδιωτικού δυναμικού για την εξασφάλιση της απαραίτητης ετοιμότητας της χώρας στην αντιμετώπιση των καταστροφών. Παράλληλα, ως Εθνικό Σημείο Επαφής σε θέματα πολιτικής προστασίας, έχει την ευθύνη προώθησης των σχέσεων της χώρας με Διεθνείς Οργανισμούς και Φορείς πολιτικής προστασίας άλλων χωρών, καθώς και, στο πλαίσιο των προβλέψεων του Κοινοτικού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας, την ενημέρωση και υποβολή αιτήματος για διεθνή συνδρομή από άλλα Κ-Μ της ΕΕ ή την διάθεση Δυνάμεων ΠΠ σε άλλα πληγέντα Κ-Μ ή τρίτες χώρες.

Για να καλύψει αυτό το ευρύ πλαίσιο αναγκών σε επιχειρησιακό επίπεδο, η ΓΓΠΠ, λειτουργεί σε 24ωρη βάση το Κέντρο Επιχειρήσεων ΠΠ (ΚΕΠΠ) με το αναγκαίο προσωπικό που αποτελείται από «ένστολους» Φορείς των Ενόπλων Δυνάμεων, του Πυροσβεστικού Σώματος, της Ελληνικής Αστυνομίας, καθώς και εξειδικευμένα στελέχη πολιτικής προστασίας. Το ΚΕΠΠ σε έκτακτες ανάγκες αποτελεί το Εθνικό Κέντρο Χειρισμού Κρίσεων. Σύμφωνα με το θεσμικό του πλαίσιο, το ΚΕΠΠ συντονίζει και διαχειρίζεται σε εθνικό επίπεδο τις δράσεις για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας, σύμφωνα με τους καταγεγραμμένους φυσικούς και τεχνολογικούς κινδύνους, καθώς και οποιαδήποτε καταστροφή που λαμβάνει το χαρακτήρα «μείζονας».

Σύμφωνα με τις σχετικές προβλέψεις, το διακλαδικό Κέντρο Επιχειρήσεων της ΓΓΠΠ:

- ▶ Κατευθύνει και συντονίζει το έργο των Δυνάμεων Πολιτικής Προστασίας της χώρας κατά τη διάρκεια ενός φυσικού ή τεχνολογικού καταστροφικού φαινομένου και, για το λόγο αυτό, τηρεί στοιχεία της υλικοτεχνικής υποδομής και του ανθρώπινου δυναμικού των Δυνάμεων Πολιτικής Προστασίας.
- ▶ Διαθέτει κλιμάκια εμπειρογνομόνων για τον επίσημο συντονισμό των ενεργειών αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών.
- ▶ Εκμεταλλεύεται και αξιοποιεί επιχειρησιακά τις δυνατότητες των Κινητών Κέντρων ΠΠ
- ▶ Μεριμνά για τη διασύνδεση του με τα Κινητά Κέντρα Επιχειρήσεων ΠΠ και τα αντίστοιχα Επιχειρησιακά Κέντρα των εθνικών

φορέων έκτακτης ανάγκης (ΠΣ, ΕΛ.ΑΣ, ΛΣ, ΓΕΕΘΑ, ΕΚΑΒ κ.λπ.), καθώς και των Επιχειρησιακών Κέντρων σε Περιφερειακό και Νομαρχιακό επίπεδο

▶ Συμμετέχει σε διαδικασίες, λειτουργίες και αναφορές, σε μηχανισμούς ενεργοποίησης με αντίστοιχα Κέντρα Επιχειρήσεων ΠΠ άλλων χωρών. Ειδικότερα, στο ΚΕΠΠ της ΓΓΠΠ βρίσκεται εγκατεστημένος ο ΕΕ Τερματικός Σταθμός του Κέντρου Παρακολούθησης και Επιτήρησης (Monitoring of Information Center – MIC) που διασυνδέει το εθνικό ΚΕΠΠ με το Κέντρο – Βάση του Συστήματος Παρακολούθησης και Ενημέ-

**Η πολιτική σχεδίαση εκτάκτου ανάγκης αφορά όλο το φάσμα των μέτρων που λαμβάνονται από τους αρμόδιους φορείς και τις πολιτικές δυνάμεις**



ρωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος/Τμήμα Α3 – Πολιτική Προστασία), καθώς και με τα αντίστοιχα των λοιπών Κ-Μ της ΕΕ, για θέματα ενημέρωσης και αλληλοβοήθειας σε συντρέχουσα περίπτωση.

Το ΚΕΠΠ, έχει άμεση διασύνδεση με τα αντίστοιχα των εθνικών Φορέων Πολιτικής Προστασίας και ιδίως με τα εξής Κέντρα:

▶ Το Συντονιστικό Κέντρο Επιχειρήσεων Υπηρεσιών Πυροσβεστικού Σώματος (ΣΕΚΥΠΣ/ 199)

▶ Το Ενιαίο Κέντρο Επιχειρήσεων τάξεως & Ασφάλειας του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας (ΕΚΕΤΑ/ΑΕΑ),

▶ Το Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Διάσωσης του Λιμενικού Σώματος (ΕΚΣΕΔ/Λ.Σ.),

▶ Το Εθνικό Κέντρο Επιχειρήσεων του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας (ΕΘΚΕΠΠΧ/ΓΕΕΘΑ),

▶ Το Εθνικό Κέντρο Επιχειρήσεων Υγείας του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΕΠΥ/ΥΠ.ΥΓ)

▶ Το Κέντρο Επιχειρήσεων του Εθνικού Κέντρου Άμεσης βοήθειας (ΕΚΑΒ)

#### **Ποιο είναι το δυναμικό και τα μέσα της Πολιτικής Προστασίας**

Στα μέσα και το δυναμικό της πολιτικής προστασίας κατά κάποιο τρόπο υπαγόμαστε όλοι, δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς, νομικά και φυσικά πρόσωπα. Ωστόσο κάτω από κάποιες συγκεκριμένες συνθήκες και ρυθμίσεις, με συγκεκριμένο πλαίσιο εθελοντικής ή και υποχρεωτικής υπαγωγής σε κάποιες περιπτώσεις, τόσο σε καταστάσεις καθημερινότητας όσο και σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

Στο πλαίσιο αυτό, θα λέγαμε ότι, είναι οι κρατικές αρχές και υπηρεσίες, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου, οι νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού, οι κάθε μορφής δημόσιες, δημοτικές, κοινοτικές και ιδιωτικές επιχειρήσεις και γενικά όλοι οι πολίτες της χώρας.

Ωστόσο, οι βασικοί επιχειρησιακοί «πυλώνες» της ΓΓΠΠ, για την αντιμετώπιση αυτών των καταστάσεων, είναι το Πυροσβεστικό Σώμα, η Ελληνική Αστυνομία, το Λιμενικό Σώμα, το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, το Εθνικό Κέντρο Επιχειρήσεων Υγείας, ο Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού & Προστασίας, οι Διευθύνσεις Πολιτικής Προστασίας και οι τεχνικές υπηρεσίες της Περιφέρειας, της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α., καθώς επίσης η Δ.Ε.Η., ο Ο.Τ.Ε., η Ε.Υ.Δ.Α.Π., η Δ.Ε.Π.Α, η Ε.Μ.Υ. Στο ίδιο επιχειρησιακό πλαίσιο συγκαταλέγεται το εξειδικευμένο προσωπικό πολιτικής προστασίας, καθώς και όσοι υπάγονται στο σύστημα εθελοντισμού της ΓΓΠΠ.

Οι προαναφερόμενοι πόροι που συνθέτουν τις δυνάμεις πολιτικής προστασίας, έχουν καταγραφεί σε αντίστοιχα μητρώα καταστάσεων σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, με ευθύνη των Γραφείων ή Διευθύνσεων κατά τόπους δήμων, νομαρχιών και περιφερειών αντίστοιχα. Αντίστοιχη συγκεντρωτική κατάσταση τηρείται στην ΓΓΠΠ. Η κατάσταση αυτή ανανεώνεται ετησίως με σκοπό να καλύπτει τις επίκαιρες ανάγκες της χώρας.

#### **Πως διαρθρώνονται οι δομές πολιτικής προστασίας στη χώρα**

Η οργάνωση και διάρθρωση των δομών πολιτικής προστασίας ακολουθεί αντίστοιχα την οργάνωση των κρατικών δομών. Δηλα-

δή στις Περιφέρειες, στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και τους Δήμους. Αντίστοιχα και οι επιχειρησιακοί φορείς ακολουθούν το ίδιο μοντέλο οργάνωσης. Ειδικότερα:

#### **Οι Περιφέρειες**

Καταρχήν, σε κεντρικό επίπεδο, η χώρα είναι διαιρεμένη σε 13 Γεωγραφικές Διοικητικές Περιφέρειες, που διοικούνται από τις Γενικές Γραμματείες Περιφέρειας.

Σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, η κάθε Περιφέρεια αποτελεί ενιαία αποκεντρωμένη μονάδα διοίκησης του κράτους και διοικείται από τον τοπικό Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας. Ο τελευταίος αποτελεί τον εκπρόσωπο της Κυβέρνησης και είναι ο υπεύθυνος για την άσκηση της κυβερνητικής πολιτικής στα τοπικά θέματα της Περιφέρειας. Με αυτό το θεσμικό ρόλο, προΐσταται όλων των δημοσίων υπηρεσιών του κράτους στην περιοχή της περιφέρειας, καθώς και των τοπικών Υπηρεσιών Έκτακτης Ανάγκης - Δυνάμεων ΠΠ (ΕΛ.ΑΣ., ΠΣ, ΛΣ, ΟΤΑ).

Ο ΓΓ Περιφέρειας, έχει ιδιαίτερα καθήκοντα στα θέματα πολιτικής προστασίας και αποτελεί το κύριο όργανο συντονισμού των φορέων ΠΠ στην περιφέρειά του. Στο πλαίσιο αυτό, μεταξύ άλλων, εισηγείται στο Γενικό Γραμματέα ΠΠ την έκδοση απόφασης για τη κήρυξη καταστάσεων έκτακτης ανάγκης τοπικών καταστροφών και, με εξουσιοδότησή του, εκδίδει, αποφάσεις κήρυξης κατάστασης έκτακτης ανάγκης για τοπικές καταστροφές μικρής έντασης.

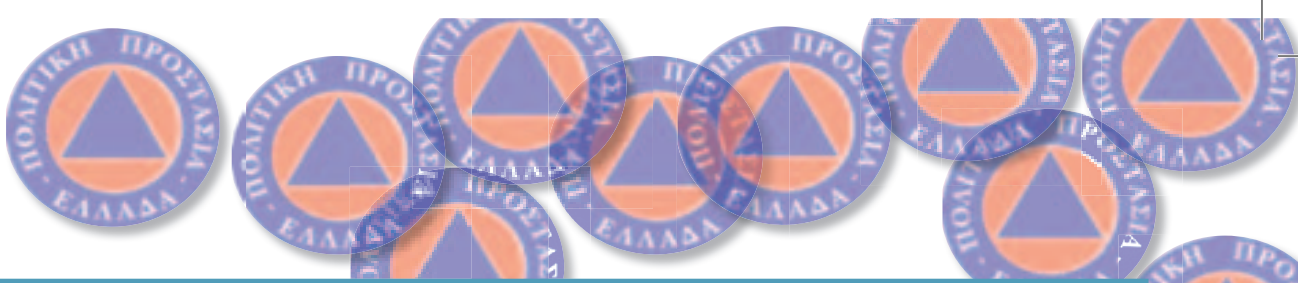
Τέλος, σε κάθε Γενική Γραμματεία της Περιφέρειας έχει συσταθεί Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας, με αντικείμενο την εξειδίκευση του σχεδιασμού σε περιφερειακό επίπεδο, στα ζητήματα οργάνωσης και συντονισμού των τοπικών δημοσίων υπηρεσιών και των ιδιωτικών μέσων και ανθρώπινου δυναμικού, για την πρόληψη, την ετοιμότητα, την αντιμετώπιση φυσικών, τεχνολογικών ή άλλων καταστροφών, καθώς και για την αποκατάσταση των ζημιών.

#### **Οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις**

Η χώρα είναι διαιρεμένη σε 54 νομαρχίες, που αποτελούν την δεύτερη βαθμίδα τοπικής αυτοδιοίκησης. Η κάθε νομαρχία συμπίπτει με την περιφέρεια ενός νομού και η έδρα της είναι η πρωτεύουσα του νομού. Εξάιρεση στα παραπάνω αποτελεί ο νομός Αττικής, ο οποίος λόγω της ιδιαιτερότητας του απαρτίζεται από τέσσερις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις.

Η νομαρχίες είναι αυτοδιοικούμενα ΝΠΔΔ και διοικούνται από τον νομάρχη, ο οποίος προΐσταται όλων των υπηρεσιών της νομαρχίας. Ο νομάρχης προεδρεύει του Συντονιστικού Νομαρχιακού Οργάνου (ΣΝΟ) και είναι υπεύθυνος για τον συντονισμό και την επίβλεψη σε όλα τα θέματα πολιτικής προστασίας στα όρια του νομού. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του εισηγείται στο ΓΓ Πολιτικής Προστασίας την έκδοση απόφασης για την κήρυξη κατάστασης έκτακτης ανάγκης για τοπικές καταστροφές και, με εξουσιοδότησή του, εκδίδει αντίστοιχες αποφάσεις για τοπικές καταστροφές μικρής έντασης.

Σε κάθε νομαρχιακή αυτοδιοίκηση έχει συσταθεί αυτοτελές Γραφείο Πολιτικής Προστασίας, με αντικείμενο την εξειδίκευση του σχεδιασμού σε επίπεδο νομού, στα ζητήματα οργάνωσης και συντονισμού των τοπικών δημοσίων υπηρεσιών και των ιδιωτικών μέσων και ανθρώπινου δυναμικού, για την πρόληψη, την ετοιμότητα, την αντιμετώπιση φυσικών, τεχνολογικών ή άλλων καταστροφών, καθώς και για την αποκατάσταση των ζημιών.



### Οι δήμοι

Η χώρα είναι διαιρεμένη σε 914 δήμους, που αποτελούν την πρώτη βαθμίδα τοπικής αυτοδιοίκησης.

Οι δήμοι διοικούνται από το δήμαρχο, ο οποίος προϊστάται όλων των υπηρεσιών του δήμου. Ο δήμαρχος προεδρεύει του Συντονιστικού Τοπικού Οργάνου (ΣΤΟ) και είναι υπεύθυνος για τον συντονισμό και την επιβλεψη σε όλα τα θέματα πολιτικής προστασίας στα όρια του δήμου.

Σε κάθε δήμο λειτουργεί Γραφείο Πολιτικής Προστασίας, οι αρμοδιότητες του οποίου καλύπτουν τα θέματα εξασφάλισης αναγκαίας οργάνωσης και υποδομής για τη λήψη μέτρων πολιτικής προστασίας.

### Οι επιχειρησιακοί φορείς Πολιτικής Προστασίας

Αντίστοιχα με την δομή των Περιφερειών της χώρας έχουν οργανωθεί και οι κύριοι επιχειρησιακοί φορείς πολιτικής προστασίας.

Ειδικότερα, σε επιχειρησιακό επίπεδο, υπάρχουν 13 διοικητικές περιφέρειες της Ελληνικής Αστυνομίας και του Π.Σ., καθώς και 12 του ΕΚΑΒ, που διοικούνται από αντίστοιχους υπηρεσιακούς παράγοντες. Το Λιμενικό Σώμα, λόγω της θαλάσσιας ιδιαιτερότητας είναι οργανωμένο σε έξι διοικητικές περιφέρειες.

Η ναυτική και αεροπορική έρευνα και διάσωση υπάγεται στην αρμοδιότητα του Λ.Σ./ΥΠ.ΕΣ., και διενεργείται μέσω του ΕΚΣΕΔ, από στελέχη του Λιμενικού Σώματος και της Πολεμικής Αεροπορίας/ΓΕΕΘΑ.

Η διάσωση σε χερσαίο χώρο ανήκει στη βασική αποστολή του Π.Σ./ΥΠ.ΕΣ., και διενεργείται μέσω του ΣΕΚΥΠΣ 199 που συνεργάζεται με το ΕΚΣΕΔ. Άξιο να σημειωθεί ότι το προσωπικό του ΠΣ αποτελεί τον σημαντικότερο φορέα σε θέματα πολιτικής προστασίας δεδομένου ότι προσιδιάζει απόλυτα στο ρόλο και την αποστολή του Σώματος.

Η ασφάλεια του περιβάλλοντος των επιχειρήσεων πολιτικής προστασίας, η διευκόλυνση κίνησης των μέσων πολιτικής προστασίας, τα θέματα δημόσιας Τάξης και Ασφάλειας στις πληγείσες περιοχές, καθώς και ζητήματα έρευνας και εξερεύνησης τόπων καταστροφών υπάγονται στην αρμοδιότητα της Ελληνικής Αστυνομίας και διενεργούνται συντονιστικά μέσω του ΕΚΕΤΑ/ΑΕΑ, καθώς και των κατά τόπους Κέντρων Επιχειρήσεων των Αστυνομικών Αρχών.

Μεγάλη δεξαμενή μέσων, εξοπλισμού και ανθρώπινου δυναμικού αποτελούν οι Ένοπλες Δυνάμεις της χώρας που, στο πλαίσιο του κοινωνικού τους ρόλου και χωρίς να απομειώνεται η επιχειρησιακή τους ετοιμότητα, διαθέτουν τους παραπάνω πόρους μέσω του ΕΘΚΕΠΠΧ/ΓΕΕΘΑ και των αρμοδίων Κέντρων Επιχειρήσεων των Όπλων.

Το ΕΚΕΠΠΥ του Υπουργείου Υγείας αποτελεί τον ανώτατο συντονιστικό επιχειρησιακό φορέα υγείας σε όλες τις φάσεις προστασίας της και μεριμνά για τη διάθεση στον τόπο της καταστροφής με το αναγκαίο επιστημονικό και νοσηλευτικό προσωπικό, κα-



θώς και των αναγκαίων ποσοτήτων φαρμάκων, σκηνών, κλινοσκεπασμάτων και άλλων αναγκαίων εφοδίων. Παράλληλα, μεριμνά για την αυξημένη λειτουργία των Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων και δημιουργεί τις αναγκαίες υποδομές για τον συντονισμό του δικτύου παροχής υπηρεσιών (ψυχο)κοινωνικής στήριξης σε άτομα, οικογένειες και ομάδες που περιέρχονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης.

Η προνοσοκομειακή φροντίδα, η αντιμετώπιση μαζικών απωλειών υγείας στον τόπο και ο συντονισμός με τη νοσοκομειακή ανταπόκριση αποτελεί μέριμνα του ΕΚΑΒ, το οποίο για μαζικές καταστάσεις απωλειών υγείας ενεργοποιεί στον τόπο των καταστροφών το Ειδικό Τμήμα Ιατρικής Καταστροφών (ΕΤΙΚ).

Οι ΟΤΑ (α και β βαθμού), χαρτογραφούν στη ζώνη ευθύνης τους τις περιοχές υψηλού κινδύνου και σε περίπτωση εκδήλωσης καταστροφικών φαινομένων μεριμνούν για τη διατήρηση και λειτουργία των ιδρυμάτων και υπηρεσιών που παρέχουν κοινωφελείς υπηρεσίες, κινητοποιούν τις υπηρεσίες τους και διαθέτουν τα αναγκαία τεχνικά μέσα και εξοπλισμό, επιλέγουν δημόσιους ή ακόμα και ιδιωτικούς χώρους ικανούς για την υποδοχή και διαβίωση των πληγέντων και τέλος συγκροτούν επιτροπή καταγραφής ζημιών.

Σημαντική καινοτομία, αποτελεί το Σύστημα Εθελοντισμού ΠΠ που έχει εισαχθεί με τις τελευταίες εθνικές θεσμικές ρυθμίσεις. Σήμερα, στο πλαίσιο αυτού του συστήματος, έχουν καταγραφεί στα επίσημα Μητρώα Εθελοντικών Οργανώσεων και εξειδικευμένων Εθελοντών περί τις 240 Εθελοντικές Οργανώσεις και 40 Εξειδικευμένοι Εθελοντές. Οι πόροι αυτοί, που πρέπει να πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια, περιλαμβάνονται στο δυναμικό πολιτικής προστασίας και έχουν υποστηρικτικό ρόλο των κύριων Δυνάμεων Πολιτικής Προστασίας σε όλες τις φάσεις του σχεδιασμού.

### Όργανα διαχείρισης θεμάτων Πολιτικής Προστασίας

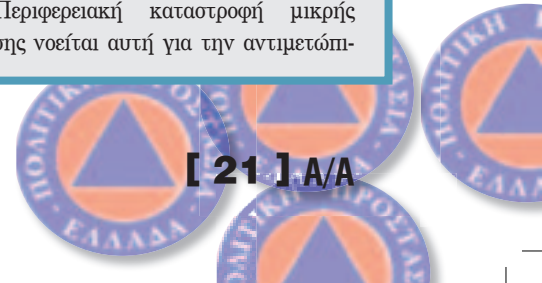
Η αντιμετώπιση των καταστροφών από τη ΓΓΠΠ, τις αντίστοιχες περιφερειακές Υπηρεσίες και τους Φορείς Ασφάλειας/Πολιτικής Προστασίας, τα Όργανα Διαχείρισης που συγκροτούνται, καθώς και οι διαδικασίες που ενεργοποιούνται τελούν σε συνάρτηση με τον επικείμενο ή εκδηλωμένο κίνδυνο, του βαθμού της έκτασης και της έντασης αυτού, καθώς και των συνεπειών που προκλήθηκαν ή επικεντρώνονται να προκληθούν βάσει εκτίμησης της κατάστασης.

### Γενικά, οι Καταστροφές διακρίνονται σε:

► Γενική Καταστροφή νοείται η καταστροφή που εκτείνεται σε περισσότερες από τρεις περιφέρειες της χώρας. Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα μιας τέτοιας καταστροφής μπορεί να νοηθεί η περίπτωση των δασικών πυρκαγιών του 2007 που είχε ως αποτέλεσμα την κήρυξη της χώρας σε «κατάσταση έκτακτης ανάγκης» με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών.

► Περιφερειακή καταστροφή μικρής έντασης νοείται αυτή για την αντιμετώπι-

**Μεγάλη δεξαμενή μέσων, εξοπλισμού και ανθρώπινου δυναμικού αποτελούν οι Ένοπλες Δυνάμεις της χώρας**





ση της οποίας αρκεί το δυναμικό και τα μέσα πολιτικής προστασίας της περιφέρειας. Τέτοια παραδείγματα μπορούν να χαρακτηρισθούν οι κατά καιρούς πλημμύρες που λαμβάνουν χώρα στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη.

► Περιφερειακή καταστροφή μεγάλης έντασης νοείται αυτή για την αντιμετώπιση της οποίας απαιτείται η διάθεση δυναμικού και μέσων πολιτικής προστασίας και από άλλες περιφέρειες ή και από κεντρικές υπηρεσίες και φορείς.

► Τοπική καταστροφή μικρής έντασης νοείται αυτή για την αντιμετώπιση της οποίας αρκεί το δυναμικό και τα μέσα πολιτικής προστασίας σε επίπεδο νομού.

► Τοπική καταστροφή μεγάλης έντασης νοείται αυτή για την αντιμετώπιση της οποίας απαιτείται η διάθεση δυναμικού και μέσων πολιτικής προστασίας και από άλλους νομούς, περιφέρειες ή και από κεντρικές υπηρεσίες και φορείς.

Για την αντιμετώπιση αυτών των εκτάκτων αναγκών συγκροτούνται κατά περίπτωση τα ακόλουθα όργανα:

#### (α). Κεντρικό Συντονιστικό Όργανο ΠΠ (ΚΣΟΠΠ)

Συγκροτείται για αντιμετώπιση μεγάλης έκτασης καταστροφές στην έδρα της ΓΓΠΠ με Πρόεδρο τον Γενικό Γραμματέα Πολιτικής Προστασίας και μέλη τους Γενικούς Γραμματέες όλων των εμπλεκόμενων Υπουργείων. Εάν η καταστροφή είναι ιδιαίτερα μεγάλη αντί των ΓΓ το ανώτατο αυτό όργανο, μπορεί να συγκροτείται από τους αντίστοιχους Υπουργούς ή των αρμοδίων για την ΠΠ Υφυπουργών υπό την Προεδρία του Υπουργού Εσωτερικών.

#### (β). Συντονιστικό Νομαρχιακό Όργανο (Σ.Ν.Ο)

Συγκροτείται για καταστάσεις εκτάκτων αναγκών σε Νομαρχιακό επίπεδο με Πρόεδρο τον Νομάρχη και μέλη τους Προϊστάμενους Πολιτικής Προστασίας της Περιφέρειας και της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, τον Στρατιωτικό Διοικητή, τον Λιμενάρχη, τον Αστυνομικό Διευθυντή, τον Προϊστάμενο Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, τον Προϊστάμενο Δασών, τον Προϊστάμενο Τεχνικών Υπηρεσιών, τον Προϊστάμενο Υγείας - Πρόνοιας, δύο μέλη του Νομαρχιακού Συμβουλίου, τον εκπρόσωπο της Τοπικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων, καθώς και εκπροσώπους εθελοντικών οργανώσεων.

#### (γ). Συντονιστικό Τοπικό Όργανο (Σ.Τ.Ο.)

Συγκροτείται για καταστάσεις εκτάκτων αναγκών σε δημοτική επίπεδο με Πρόεδρο τον Δήμαρχο και μέλη δύο δημοτικούς συμβούλους, ειδικευμένα στελέχη ΠΠ της περιφέρειας και του νομού, εκπρόσωπο του Στρατιωτικού Διοικητή, το Διοικητή του τοπικού Αστυνομικού Τμήματος, τον Προϊστάμενο της τοπικής Πυροσβεστικής Υπηρεσίας ή εκπρόσωπο της αντίστοιχης στην έδρα του νομού, τον προϊστάμενο της Δημοτικής Αστυνομίας, τον εκπρόσωπο του Λιμενικού Τμήματος περιοχής εφόσον υφίσταται, τον Προϊστάμενο του τοπικού Δασαρχείου ή εκπρόσωπο της Δνσης Δασών της περιφέρειας, τον Προϊστάμενο Τεχνικών Υπηρεσιών του Δήμου, καθώς και εκπροσώπους των εθελοντικών οργανώσεων.

#### Σχεδιασμός Πολιτικής Προστασίας - Γενικό Σχέδιο «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ»

Ο όλος σχεδιασμός του Συστήματος Πολιτικής Προστασίας στηρίζεται στις προβλέψεις του γνωστού Σχεδίου ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ. Το Σχέδιο αυτό αποτελεί το κατευθυντήριο κείμενο για τη σύνταξη των

ειδικότερων σχεδίων διαχείρισης των κινδύνων που έχουν αναγνωρισθεί ως σημαντικότεροι από τους αρμόδιους δημόσιους φορείς. Γι' αυτό το λόγο αποκαλείται Γενικό Σχέδιο.

Με το σχέδιο, επιδιώκεται η ταχεία κινητοποίηση και η συντονισμένη χρησιμοποίηση των Δυνάμεων Πολιτικής Προστασίας της χώρας, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση καταστροφών που προκαλούνται από αιφνίδιες φυσικές τεχνολογικές ή άλλες καταστροφές, και την παροχή κάθε δυνατής αρωγής στον πληγέντα πληθυσμό.

Σήμερα, στο πλαίσιο των προβλέψεων του ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ έχουν ορισθεί οι εμπλεκόμενοι φορείς, τα όργανα που διευθύνουν και συντονίζουν τις Δυνάμεις ΠΠ σε όλα τα επίπεδα, οι κανόνες εμπλοκής, τα θέματα διοικητικής μέριμνας, οι επικοινωνίες και οι κύριες και υποστηρικτικές δράσεις όλων των φορέων. Απομένει η κατά κίνδυνο και καταστροφή εξειδίκευση του σχεδιασμού και γι' αυτό το λόγο με μέριμνα της ΓΓΠΠ έχει καταρτισθεί το πρότυπο σχεδιασμού, υπό τύπου Εγχειριδίου, επάνω στο οποίο θα εκπονηθούν τα επιμέρους Ειδικά Σχέδια από Ομάδες Εργασίας των εμπλεκόμενων Υπουργείων. Σκοπός είναι τα επιμέρους Ειδικά Σχέδια, μετά το πέρας των εργασιών, να ενσωματωθούν σε ένα Γενικό Σχέδιο Έκτακτης Ανάγκης ανά καταστροφή.

Οι κίνδυνοι και παράλληλα, σύμφωνα με το πνεύμα του νόμου, καταστροφές που έχουν αναγνωρισθεί και θα πρέπει να συνταχθούν Γενικά Σχέδια είναι οι εξής:

► Φυσικές Καταστροφές: Δασική πυρκαγιά, Σεισμός, Πλημμύρα, έντονα καιρικά φαινόμενα (ανεμοστρόβιλος - θυελλώδεις άνεμοι, έντονη χιονόπτωση - χιονοθύελλα - παγετός, καύσωνας), κατολισθητικά φαινόμενα, ηφαιστειακή δράση

► Τεχνολογικές Καταστροφές: ΧΒΡΠ συμβάντα, μονάδες παραγωγής - διανομής ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, εγκαταστάσεις με επικίνδυνες ουσίες, μεγάλη πυρκαγιά σε εγκατάσταση, επικίνδυνη ρύπανση (ατμόσφαιρα, θάλασσα, έδαφος), καταστροφή φράγματος, ατύχημα σε εγκατάσταση εξόρυξης (μεταλλεία - ορυχεία), καταστροφή δικτύων επικοινωνίας.

► Λοιπές Καταστροφές: μεγάλα θαλάσσια ατυχήματα, μεγάλα σιδηροδρομικά ατυχήματα - κατάρρευση γέφυρας, μεγάλα αεροπορικά ατυχήματα, επιδρομή βλαβερών ζώων, θανατηφόρα επιδημία.

Βασικός σκοπός με τη σύνταξη των Ειδικών και Γενικών Σχεδίων, στη βάση του προτύπου σύνταξης, είναι η τυποποίηση των σχεδίων και η εναρμόνιση όλων των δράσεων.

#### Διεθνές σήμα της Πολιτικής Προστασίας

Το σήμα της Πολιτικής Προστασίας της χώρας έχει καταχωρηθεί στα διεθνή διακριτικά σήματα και θεσμοθετηθεί σε ότι αφορά τις Ελληνικές Δυνάμεις Πολιτικής Προστασίας.

#### Ποιος είναι ο συμβολισμός του σήματος

Οι δύο παράπλευρες πλευρές του ισοσκελούς τριγώνου συμβολίζουν τις δράσεις πρόληψης και επέμβασης αντίστοιχα, ενώ η βάση του τριγώνου συμβολίζει τις δράσεις αποκατάστασης και αρωγής στους πληγέντες.

Το σήμα της Πολιτικής Προστασίας συμβάλλει στην αλληλεγγύη των δυνάμεων Πολιτικής Προστασίας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, ενώ έχει και πρακτικές προεκτάσεις δεδομένου ότι:

► Παρέχει σε όλους τους Φορείς Πολιτικής Προστασίας που δραστη-

ριοποιούνται σε ένα χώρο καταστροφής σαφή αναγνώριση των στελεχών Πολιτικής Προστασίας.

► Διευκολύνει τις Αρχές Πολιτικής Προστασίας στην αναγνώριση των αναρμοδίων και την απομάκρυνσή τους από την περιοχή της καταστροφής.

► Ενισχύει την εικόνα της αποτελεσματικής επέμβασης και της εκδήλωσης της πρόνοιας του Κράτους στους πληγέντες πολίτες.

#### **Επίκαιρες δράσεις και πρωτοβουλίες**

Σε ΕΕ επίπεδο, από τον Οκτώβριο του 2007, η ΓΓΠΠ εξελίσσει ένα νέο σχέδιο, τμήμα του οποίου είναι όχι μόνο η πλήρης συμμετοχή μας στον Ευρωπαϊκό – Κοινοτικό Μηχανισμό Πολιτικής Προστασίας σε όλα τα επίπεδα αλλά και η παρουσία μας με Ευρωπαϊκές Μονάδες. Ήδη η Ελλάδα έχει δηλώσει 6 εθνικές μονάδες, συμμετέχει σε όλες τις εκπαιδευσεις και στις συναντήσεις, που πραγματοποιούνται σε επίπεδο Ε.Ε.

Σε εγχώριο επίπεδο, περὶν από τον τρέχοντα συντονισμό των δράσεων σε εθνικό επίπεδο για τις ανάγκες ΠΠ, αυτό το χρονικό διάστημα έχουν αρχίσει οι βασικές συνεργασίες για την υλοποίηση των προβλέψεων του σχετικού πρόσφατου νομοθετικού πλαισίου σε ότι αφορά το «Σχέδιο Διαχείρισης Ανθρώπων Απολειών», καθώς και για τις εθνικές «Ομάδες Αναγνώρισης Θυμάτων Καταστροφών» στο πλαίσιο μαζικών απολειών από καταστροφές, εγκληματικές και τρομοκρατικές ενέργειες.

Το Σχέδιο διαχείρισης ανθρώπων απολειών αφορά τη διαχείριση συμβάντων με πολυάριθμους θανόντες από φυσικές, τεχνολογικές καταστροφές, ΧΒΡΠ περιστατικά και μείζονες τρομοκρατικές ενέργειες και σκοπό έχει να οργανώσει τις δράσεις των αρμοδίων φορέων στη διαχείριση των νεκρών σε όλες τις φάσεις, από τον εντοπισμό και την ταυτοποίηση μέχρι και την απόδοση στους οικείους του.

Οι Ομάδες Αναγνώρισης θυμάτων καταστροφών, συγκροτούνται για την αναγνώριση και ταυτοποίηση της ταυτότητας των θυμάτων, από τις παραπάνω αιτίες με τη χρήση όλων των διαθέσιμων μέσων εγκληματολογικής εξερεύνησης, εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού και τεχνολογίας με τη σύγκριση και ταύτιση έγκυρων και ελεγμένων προθανάτιων και μεταθανάτιων δεδομένων (αποτυπώματα, φωτογραφίες, σωματότυπος, δείγμα DNA, οδοντικά εκμαγεία, ιατρικά στοιχεία, σημεία στίξης, τατουάζ κ.λπ.).

Σημαντική δράση θεωρείται, επίσης, η θεσμική σύσταση Υποστηρικτικής Ομάδας Διαχείρισης ΧΒΡΠ απειλών και συμβάντων, η οποία υπάγεται απευθείας στον Γενικό Γραμματέα ΠΠ και αποτελεί επιτελικό συμβουλευτικό όργανο, υποστηρίζοντας επιστημονικά και τεχνολογικά τα όργανα που συστήνονται και τις επιχειρησιακές δυνάμεις που ενεργούν στο θέατρο επιχειρήσεων ενός τέτοιου περιστατικού.

Τα σχετικά νομοθετήματα απηχούν τις σύγχρονες προβλέψεις πολιτικής προστασίας για ενιαία και οργανωμένη ανταπόκριση των υπηρεσιών εκτάκτων αναγκών και συνάδουν με τις αντίστοιχες πολιτικές και πρακτικές που ακολουθούνται σε παγκόσμιο επίπεδο.

Παράλληλα, βρίσκονται στο τελικό στάδιο οι εργασίες για την ολοκλήρωση του Σχεδίου Αντιμετώπισης Τεχνολογικών Ατυχημά-

των Μεγάλης Έκτασης, που αποτελούν ένα κρίσιμο κλάδο κινδύνων και καταστροφών.

#### **Δράση του Κέντρου Επιχειρήσεων ΠΠ της ΓΓΠΠ κατά το 2008**

Το Κ.Ε.Π.Π. κατά το έτος 2008 και σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από την υφιστάμενη νομοθεσία κλήθηκε και ανέλαβε το συντονισμό για την κινητοποίηση των δράσεων των φορέων ΠΠ, σε πανελλαδικό επίπεδο για χίλια εκατόν ογδόντα δύο (1182) περιστατικά, έναντι δύο χιλιάδων τετρακοσίων εξήντα (2460) περιστατικών του 2007 και επτακοσίων ογδόντα (780) του 2006.

#### **Επίλογος**

Οι έκτακτες ανάγκες που προκαλούνται από την Φύση, την Τεχνολογία και τον Άνθρωπο και προκαλούν μεγάλες καταστροφές έχει μπει για τα καλά στη καθημερινή μας ζωή. Τα τραγικά περιστατικά που έλαβαν χώρα ιδίως την τελευταία 9ετία, με σημείο αναφοράς την 11/09 στις ΗΠΑ, αλλά και οι μεγάλες κλιματικές αλλαγές που παρατηρούνται στο πλανήτη, έχουν αναδείξει το είδος των εκτάκτων αναγκών που καλούμεθα να αντιμετωπίσουμε.

Μέχρι σήμερα, στην Ελλάδα, δεν έχουμε αντιμετωπίσει μείζονα ανθρωπογενή περιστατικά σκόπιμης και κακόβουλης δράσης με σημαντικές απώλειες και καταστροφικές συνέπειες. Αντιμετωπίζουμε άλλα, ίσως με άλλη αφετηρία, όπως οι γνωστές καταστροφικές δασικές πυρκαγιές.

Ωστόσο, κανείς δεν μπορεί να είναι βέβαιος για την επόμενη μέρα. Η πράξη απέδειξε ότι οι Δυνάμεις Πολιτικής Προστασίας οφείλουν να προετοιμάζονται ακόμη και για ακραία, ίσως και απίθανα σενάρια. Από την άλλη, οι Επιχειρήσεις, οι Οργανισμοί, του δημοσίου και ιδιωτικού φορέα, καθώς και όλοι οι Έλληνες πολίτες, οφείλουν να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για τη προληπτική προστασία του κεφαλαίου τους. Παράλληλα, να ενημερώνονται και να διδάσκονται από τις έκτακτες ανάγκες, εφόσον νομοτελειακά, θα ξανάρθουν.

Οι συνεργασίες όλων των πλευρών είναι εκ των πραγμάτων απολύτως απαραίτητη.

Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά σε ανοιχτή επιστολή του ο Γενικός Γραμματέας Πολιτικής Προστασίας: Είναι γνωστό πως, αν και θεσμός η Πολιτική Προστασία, όσο οργανωμένη και να είναι, δεν μπορεί να αντιδράσει και να διαχειριστεί τις συνέπειες μιας καταστροφής, αν τα αντανάκλαστα της κοινωνίας μας δεν στηριχθούν σε κοινές αξίες, κοινές αντιλήψεις και κοινές αναφορές. Η συνεργασία σε όλα τα επίπεδα είναι ο πυρήνας μιας «κοινωνίας συνανθρώπων».

**Σημείωμα του συντάκτη:** Το παραπάνω άρθρο επιχειρεί να καλύψει βασικές γνώσεις του εθνικού μηχανισμού της ΠΠ για τις ανάγκες των αναγνωστών του κλαδικού περιοδικού. Δεν ήταν δυνατόν να αναπτυχθούν όλα τα αντικείμενα του μηχανισμού. Σταχυολογήθηκαν τα σημαντικότερα, δηλαδή όσα κρίνονται απαραίτητα να γνωρίζει κάθε στελεχος που ασχολείται με θέματα εσωτερικής ασφάλειας. **I**

**Μέχρι σήμερα, στην Ελλάδα, δεν έχουμε αντιμετωπίσει μείζονα ανθρωπογενή περιστατικά σκόπιμης και κακόβουλης δράσης με σημαντικές απώλειες και καταστροφικές συνέπειες**